

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10.— K pol leta . . . 5.— „ četrt leta . . . 2:50 „ posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h dvakrat . . . 12 „ trikrat . . . 10 „ za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

„Hrvatski učiteljski dom“ v Cirkvenici.

Dne 24. marca t. l. je bil v najlepšem delu morskega kopališča Cirkvenice otvorjen »Hrvatski učiteljski dom«, ki ga je zgradila zagrebška »Učiteljska pripomočna i posmrtna zadruga«. — Ta dom je elegantno zgrajena moderna vila (Ružica) tik solnčnega in skupnega kopališča z lastnim gajem. V domu je 32 moderno urejenih sob z balkoni, terasami in razgledom na divno Jadransko morje. V hiši so hladne in tople kopeli, vodovod, plinova razsvetljava, dobiva pa se tudi vsa oskrba. Cena je dnevno od 2 K dalje. — Priporočamo tovarišem in tovarišicam slovenskim učiteljem in učiteljicam, ki jim je zdravje omajano in ki jim dopuščajo sredstva, da se nastanijo v »Hrvatskem učiteljskem domu«, ako nameravajo odpotovati v Cirkvenico, ki je najlepše hrvaško morskopališče. Naši hrvaški bratje bodo vsakega od nas sprejeli z ljubeznijo in presrečnostjo. — Prospekte daje brezplačno: Uprava »Hrvatskega učiteljskega doma« v Cirkvenici.

Poziv!

Slovensko učiteljstvo (Kranjsko!) in slovensko šolstvo (Koroško, Štajersko, Trst!) bje danes svoj najsišnejši eksistenčni boj, ki zahteva mož neupogljivega značaja, krepke volje, mladostnega navdušenja in velike ljubezni. Bolj nego kdaj potrebuje naš stan v današnjih razmerah delavcev, ki so si v polni meri svesti svojih velikih nalog in dolžnosti!

Da se zaveda tega tudi naš naraščaj, je pokazal v zadnjih letih že na treh svojih abiturijentskih sestankih. Pokazal je, v koliki meri se je pripravil na svoje kulturno pionirstvo in v kateri smeri hoče delovati v doseg svojih smotrov.

Po lepo uspehih prejšnjih treh sestankih pa pride letos

IV. sestanek

avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih abiturientov in abiturientin.

V dogovoru z vsemi učitelji je sklenil podpisani »Osrednji pripravljalni odbor«, da se vrši ta sestanek

17., 18. in 19. julija t. l. v Ljubljani.

Ker bo priobčen natančen program itak pravočasno po vseh naprednih slovenskih in hrvaških listih, omenjamo samo, da bo sestajal iz zborovanja, koncerta in veselice v veliki dvorani ljubljanskega »Narodnega doma«. Udeležbo so priglasila doslej že skoro vsa avstr. jugosl. učiteljska, in tako upamo, da bo ta izključno stanovski (ne politični!) sestanek dostojna manifestacija naših idej in smotrov!

Podpisani »Osrednji pripravljalni odbor« vabi tem potom na sestanek še enkrat vse avstr. jugoslovanske učiteljske abituriente in abiturientinje, da pokažejo s svojo udeležbo in svojim sodelovanjem, da se zavedajo dolžnosti, ki jih jim bo postavil stan, v katerega vstopamo. Vabimo na sestanek prav presrečno tudi vse bodoče tovariše-učitelje, predvsem mlajše učiteljstvo. Vabimo dalje tudi vso napredno javnost, da pokaže, v koliki meri simpatizira s težnjami našega stanu in v koliki meri nas hoče podpirati na težki, a veliki poti, ki jo nastopamo. Pričakujemo, da se odzovejo temu vabilu vsi v čim največjem številu.

Osrednji pripravljalni odbor.

Opomba: Posebnih vabil ne bomo razpošiljali.

„Slovenskemu Narodu“ v odgovor.

Na ponovni napad v »Slov. Narodu« št. 141 z dne 23. t. m. odgovarja podpisani upravni svet Učiteljske tiskarne sledeče:

1. Članek v Obrambnem vestniku »Učiteljskega Tovariša« pod naslovom

»Liberalci in klerikalci proti Učiteljski tiskarni« ni izšel iz upravnega sveta Učiteljske tiskarne. Nima pa upravni svet Učiteljske tiskarne nobene pravice preprečiti člankov v »Učiteljskem Tovarišu«, ker je ta last »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

2. Učiteljska tiskarna je ustanovila »Dan« kot neodvisno glasilo, ki mora biti pisano strogo v narodnem, naprednem in svobodnem smislu. Odprt pa je ta list vsem tistim, ki hočejo v njem razkrivati rane bodisi te ali one stranke. Na tem stališču bo stal »Dan« tudi vnaprej, in naj bo to »Slov. Narod« ali nekaterim gospodom okrog njega prav ali ne.

3. Zaradi tega tudi za boj, ki ga je vodila javnost v »Dnevu« proti dr. K. Trillerju, ni odgovorna Učiteljska tiskarna, oziroma njen upravni svet, temveč javnost sama, ki je ogorčena nad činom dr. Trillerja dala duška v edinem neodvisnem listu in tudi dosegla svoj namen.

4. Ultimata, ki ga je sklenil poslati Učiteljski tiskarni izvrševalni odbor narodno-napredne stranke v zadnji svoji seji, do danes še nismo prejeli. Mislimo pa, da so člani izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke sami prišli do spoznanja, da nimajo pravice pošiljati nam takega ultimata. Saj izvrševalni odbor narodno-napredne stranke kot politični organ nima nobenega stika z Učiteljsko tiskarno, ki je strogo gospodarsko podjetje. Če pa vendar prejmemo »ultimatum«, ne bomo ostali dolžni točnega odgovora.

5. Edino iz političkih nagibov baje se bavi »Slovenski Narod« z našo tiskarno. Žalostno je, da ti gospodje ne znajo ločiti politike od gospodarskega podjetja. Iz vsega početja se vidi preveč jasno konjsko kopito zavisti nad našim lepim napredkom in razvojem. Naj le bijejo naši nazadnjaški in naprednjaški sovražniki po naši tiskarni; tem tesneje se strnejo naše vrste, in če jih klerikalna hudobija ni mogla streti, jih tudi zlobnost »Slov. Naroda« ne bo.

6. Z ogorčenjem zavračamo očitanje »Slov. Naroda«, da lovi Učiteljska tiskarna stare naročnike Narodne tiskarne. Le na dan z imeni in slučaj! Mi pa lahko po-

vemo, na kakšen način se nam je odvzelo že marsikatero naročnika, kakor: deželni odbor, deželno vlado, šolske tiskovine, mestno hranilnico, magistrat itd. deloma od Katoliške, deloma od Narodne tiskarne, četudi smo bili tuintam najnižji ponudniki. Če je pa slovenska javnost pokazala z obilnejšimi drugimi naročili svojo naklonjenost do Učiteljske tiskarne, je to edino uspeh našega solidnega in realnega postopanja napram strankam in naklonjenosti javnosti napram naprednemu učiteljstvu. Neljubo nam je poudarjati te reči v javnosti, a prisilil nas je v to »Slov. Narod« s svojimi ostudnimi napadi.

7. Lojalnost in kolegialnost Narodne tiskarne spričuje najbolj dejstvo, da nam ponovno očita v »Slov. Narodu« pomoč, ki nam jo je nudila v neki momentani stiski za papir, katera stiska je nastala zaradi neugodnega trgovskega sklepa. Za to pomoč smo bili Narodni tiskarni hvaležni in smo ji tudi papir do zadnje pole vrnili, oziroma takoj plačali. V polasnilo javnosti omenjamo, da vlada ta hvalisana kolegialnost pri vseh ljubljanskih tiskarnah, da si pomagajo v stiski s papirjem ali s posojevanjem črk, okrasov itd., ker nobena tiskarna nem ore imeti vsak čas vsega v zalogi, da ustreže kakim posebnim željam naročnikov. A do danes stoji edini primer v zgodovini ljubljanskih tiskarn, da bi se drugi tiskarni ta pomoč vedno in vedno predbacivala in izigravala v njeno škodo. In to dela napredna slovenska tiskarna proti napredni slovenski tiskarni in to celo tista tiskarna, ki smo ji bili tudi mi vedno drage volje na uslugo.

8. Naravnost podla pa je trditev »Slovenskega Naroda«, da čaka Narodna tiskarna že nekaj let na par sto kron, ki jih ima dobiti. Na dan, gospoda okrog »Slov. Naroda« in Narodne tiskarne, z dotičnim računom, ki baje še ni poravnal od Učiteljske tiskarne! Čemu ste čakali par let na to? Ali je morda tudi to vzrok vaše kolegialnosti napram nam?

9. Glede našega gospodarjenja pa vam rečemo: »Pometaj vsak pred svojim pragom! Nam ni mar vašega gospodarstva in se ne vtikamo vanje; zato pa tudi vas nič

namreč ali kot trditev — ali kot neumnost.

Ker ima torej enostavnost v jeziku svoje gotove dobre strani, se izkušajo nekateri učitelji prilagoditi temu dejstvu, izkušajo biti deležni teh dobrot in gledajo z največjo vztrajnostjo, kako bi pozabili — svoj materni jezik. In ko so enkrat tako daleč, da se zde dovolj gluhi napram zvokom domačega jezika, tedaj jim zori pšenica v najlepšem zlatem kelasu. Dobre službe in druge ugodnosti se jim stavijo na ponudbo, v intelektualnem oziru se jih cení nad druge tovariše, na ven, na javnost se jih odlikuje — v resnici pa so celo navadna podloga tujevi peti.

Takoj v začetku sem rekel, da je slovenski učitelj podoben človeku, in ker se kot ljudje dovolj dobro poznamo, nočem torej slovenskega učitelja popisati kakor po šabloni od pet do temena, od zunaj na znotraj, ampak hočem omeniti samo nekatere prirodoispe posebnosti. — Da ima slovenski učitelj glavo, je znano, čeprav mu dobri sosedji radi očitajo, da stori večkrat to ali ono brez glave. Komur se doždeva, da bi učitelj ne imel glave, naj bo prepričan, da je to edino le optično varanje. Pač pa se je opazovalo, da učitelji-začetniki radi za trenutke, toda samo za trenutke izgube glavo, kadar vsako leto enkrat kakor strela z jasnega neba nepričakovano stopi gospod nadzornik kot nekak šolski »pontifex maximus« v šolsko

LISTEK.

† Prof. Milan Pajk.

O pokojnem prof. Milanu Pajku smo dobili od prijateljske strani te-le vrstice:

Udeležence lanskega »Počitniškega tečaja« spominjam na onega prijaznega gospoda, ki nam je razkazoval in razlagal znamenitosti stare Emone in nas potem s stolpa na Gradu opozarjal na razne znamenitosti Ljubljane in njene lepe okolice. Ta prijazni gospod je bil prof. Milan Pajk, ki so ga dne 19. junija 1913 — v žalost vsem, ki so ga poznali — v veličastnem izprevodu odnesli k večnemu počitku v rodovinsko rakev k Sv. Krištofu.

Splošno se je čul le en sam hvalni glas: »Škoda ga je!«

Da, škoda ga je! To čutimo tudi mi učitelji v današnji brezpravni, težki, kruti dobi!

Pokojnika sem pred nekaj leti spoznal v P. na Gorenjskem, kjer je nekaj veselih in srečnih ur preživel s svojo cenjeno zaročenko. Dobil sem bil od njega tudi poročno obvestilo. Pozneje sva se večkrat v Ljubljani srečala. Ako ga ob taki priliki slučajno nisem opazil in pozdravil, je pa on mene pozdravil. Dasi učen, je bil vendar skromen in priazen. Čast njegovemu spominu!

K.

Šaljivi prirodoispe slovenskega učitelja.

Na skupnem zborovanju Celjskega in Šaleškega učiteljskega društva v Šoštanju dne 1. junija 1913 v svrhu dobre zabave in boljše prebave predaval pri banketu

Silvester Košutnik.

Splošne opazke. — Slovenski učitelj se navadno šteje med ljudi, torej med one stvari, ki jih je Bog ustvaril po svoji podobi. Le tuintam ga posamezni zemljani ne merijo s človeškim merilom, ampak ga zapostavljajo med nekaka bitja nižje vrste. Vendar pa so spoznali strokovnjaki, da se ga ne sme vrivati med dvonožne prežvekovalce, čeprav leto za letom — posebno na enorazrednicah — z nekaterimi izjemami prežvekuje skoraj eno in isto učno snov. Nasprotno so dognali strokovnjaki, da se mora slovenskega učitelja prištevati med sesalce. Kako trdijo prav, razvidimo na primer danes sami na lastne oči, če pogledamo po našem omizju; vsak izmed nas ima pred seboj posodico vina ali piva, iz katere posode z isto vno sesa prikupljivo tekočino, kakor je svoječasno iz materinih prsi sesal mleko.

Slovenski učitelj živi po vseh slovenskih deželah in mu najbolj ugaja slovensko podnebje. Časih tudi zaide v tujino, kjer mora nekaj časa igrati vlogo bele vrane, dokler se ne prilagodi tujim odnošajem;